

การประเมินอภิมานรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย

Meta-evaluation of Final Evaluation Reports by Save the Children Australia

วรวรรณ จิรธนาพิวัฒน์¹ ศิวะพร ภูพันธ์^{2*} และ อุทัยทิพย์ เจียวิวรรณ์กุล³

Worrawan Jirathanapiwat¹ Siwaporn Phupan^{2*} and Uthaithip Jiawiwatkul³

(Received: March 12, 2026; Revised: May 11, 2026; Accepted: May 12, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินอภิมาน (meta-evaluation) การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร โดยทำการประเมินคุณภาพรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ระหว่าง ปี พ.ศ. 2558–2566 จำนวน 14 ฉบับ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบตรวจสอบรายการสำหรับการประเมินอภิมาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Jamovi สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ คะแนนรวม ผลการวิจัยพบว่า รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 14 ฉบับ มีการระบุวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดไว้อย่างชัดเจน ใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองประเภทมาตีความสรุปผลร่วมกัน เมื่อพิจารณาคุณภาพรายงานการประเมินฯ จำนวน 4 มาตรฐาน พบว่า มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ รายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 71.43 มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ รายงานการประเมินฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 64.29 มาตรฐานด้านความเหมาะสม รายงานการประเมินฯ มีคุณภาพเท่ากัน คือ ระดับดีมาก และยอดเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 35.71 และมาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ รายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 57.14

คำสำคัญ การประเมินอภิมาน การประเมินอภิมานแบบสรุปรวม การประเมินแบบผสมวิธี รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการประเมินโครงการทางสังคม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

³ รองศาสตราจารย์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Master's degree student, Social Programs Evaluation Program, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

² Assistant Professor, Department of Education, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

³ Associate Professor, Department of Education, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

* Corresponding Author E-mail: siwaporn.phu@mahidol.ac.th

Abstract

The purpose of this study was to evaluate the quality of final evaluation reports supported by Save the Children Australia using the principles of meta-evaluation. Documentary research was employed with the intent to assess 14 final evaluation reports, published during 2015-2023. The research instrument was a meta-evaluation checklist. The data were analyzed with frequency, percentage, and total scores using Jamovi. The findings revealed that all 14 final evaluation reports clearly specified their objectives and indicators, utilized both quantitative and qualitative data, and integrated findings from both types of data in the interpretation and conclusion process. Regarding the quality assessment based on four evaluation standards, the results showed that, under the utility standard, most evaluation reports were evaluated at a very good level (71.43%). Under the feasibility standard, 64.29% of the reports were evaluated at a very good level. For the propriety standard, the reports were equally evaluated at very good and excellent levels (35.71% each). Under the accuracy standard, most reports were evaluated at a very good level (57.14%).

Keywords: meta-evaluation, summative meta-evaluation, mixed-methods evaluation, final evaluation reports

บทนำ

การดำเนินงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือเด็ก พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก การคุ้มครองเด็ก การปกป้องสิทธิเด็ก นับเป็นประเด็นที่ทุกประเทศทั่วโลก ต่างให้ความสำคัญ สำหรับการดำเนินการสำคัญที่สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเด็ก คือ การดำเนินโครงการพัฒนาของเครือข่ายองค์กรช่วยเหลือเด็ก ระดับโลก ซึ่งเป็นเครือข่ายการทำงานที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก สำหรับองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย นับเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายองค์กรช่วยเหลือเด็ก ระดับโลก ซึ่งดำเนินการโครงการที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในประเทศออสเตรเลียและในประเทศต่าง ๆ สำหรับการดำเนินโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการศึกษา สุขภาพและโภชนาการ การคุ้มครองเด็ก การบรรเทาทุกข์ฉุกเฉินและการตอบสนองด้านมนุษยธรรม อย่างไรก็ตาม องค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระหว่างประเทศ ซึ่งมีการกึ่งให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการในประเทศกำลังพัฒนา ประมาณ 20 ประเทศ ครอบคลุมภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก แอฟริกา และตะวันออกกลาง (Save the Children Australia, 2024)

ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลียนั้น ทุกโครงการได้กำหนดวัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง กลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ดำเนินงาน และกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะมีการติดตามและประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการเพื่อสรุปความสำเร็จ ประสิทธิภาพ และบทเรียนที่ได้รับ

รวมถึง การจัดทำรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ อย่างไรก็ตาม เมื่อโครงการต่าง ๆ ได้ดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลง ผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องจัดทำรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ เพื่อส่งมอบให้กับหน่วยงานเจ้าของโครงการและผู้ให้ทุนหลัก ซึ่งในกรณีส่วนใหญ่ก็คือ องค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการสรุปผลการดำเนินงานตามแผนงานประจำปีขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย รวมถึง รายงานต่อผู้ให้ทุนระดับสากล เช่น รัฐบาลออสเตรเลีย องค์กรเอกชน ผู้สนับสนุน กองทุนระหว่างประเทศอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ จะถูกส่งมอบให้กับหน่วยงานภาคีในประเทศที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ เช่น องค์กรภาคประชาสังคม มหาวิทยาลัย หน่วยงานรัฐในพื้นที่ หรือบริษัทที่ปรึกษา เป็นต้น เพื่อนำผลการประเมินไปใช้สำหรับการปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไป และในบางกรณี รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ สามารถนำไปใช้เพื่อเสนอต่อองค์กรช่วยเหลือเด็กในประเทศที่ดำเนินงาน เพื่อใช้ในการสรุปบทเรียน (lessons learned) และกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ขององค์กรต่าง ๆ ในภูมิภาค

ข้อมูลสารสนเทศจากรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย จึงอาจจะถูกนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายต่าง ๆ ที่มาจากหลักฐาน (evidence-driven policy) ดังนั้น รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ควรจะเป็นรายงานที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นต้นทุนข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในประเทศออสเตรเลีย และประเทศต่าง ๆ ในแถบภูมิภาค กล่าวคือ หากมีวิธีการสรุปรายงานผลการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ ต่อองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นับเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย และยังเป็นองค์ความรู้ที่ทำให้ทราบถึงคุณภาพรายงานผลการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ

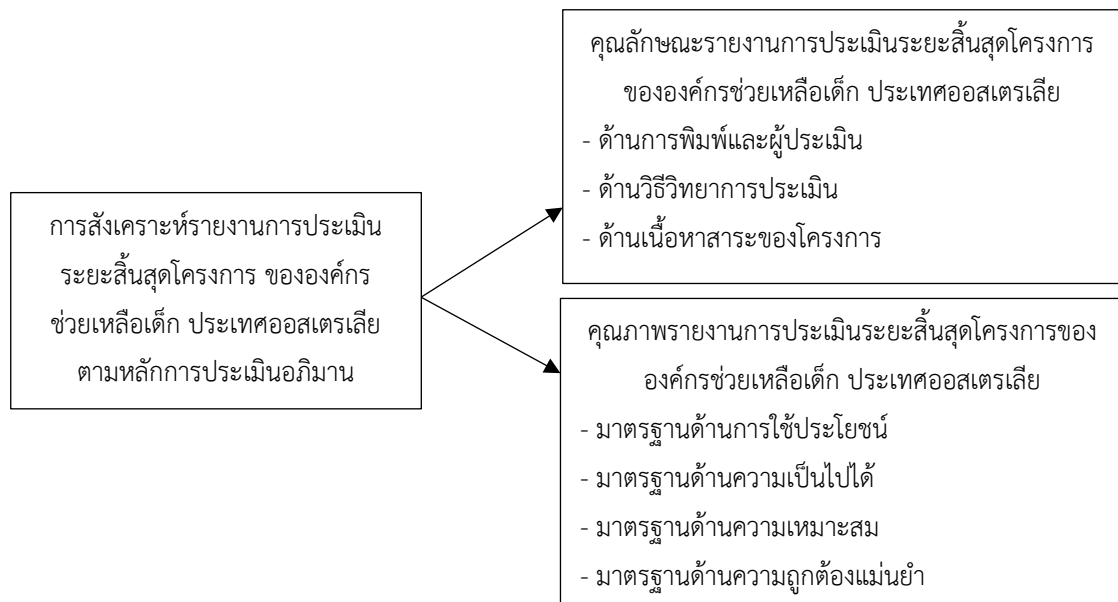
ด้วยเหตุนี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการประยุกต์ใช้หลักการประเมินอภิมาน (meta-evaluation) ในลักษณะการประเมินอภิมานแบบสรุปรวม (summative meta evaluation) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินคุณภาพของการดำเนินการประเมินผลโครงการ ในระยะสิ้นสุดโครงการ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงทำการประเมินคุณภาพรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นข้อค้นพบเกี่ยวกับคุณภาพรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโครงการต่าง ๆ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย รวมไปถึง การดำเนินโครงการของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย เพื่อยกระดับคุณภาพการดำเนินโครงการต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในประเทศออสเตรเลีย และประเทศต่าง ๆ ในแถบภูมิภาคต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อประเมินคุณภาพรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินอภิมาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้พัฒนากกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินอภิมาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ *ส่วนแรก* เป็นการวิเคราะห์คุณลักษณะของรายงานการประเมินฯ ประกอบด้วย ด้านการพิมพ์และผู้ประเมิน ด้านวิธีวิทยาการประเมิน และด้านเนื้อหาสาระของโครงการ สำหรับ*ส่วนที่สอง* เป็นการประเมินคุณภาพรายงานการประเมินฯ ในส่วนนี้ คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาตรฐานการประเมินโครงการ (The Program Evaluation Standards) ของ Stufflebeam (1999) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ มาใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพรายงานการประเมินฯ ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยมีรายละเอียดดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินอภิมาน (meta-evaluation) คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้การประเมินอภิมานแบบสรุปรวม (summative meta-evaluation) โดย Stufflebeam (2001) ได้อธิบายว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปตัดสินคุณภาพโดยรวมของการประเมินว่ามีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ผลการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่างวิจัย

ประชากร คือ รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ (final evaluation report) ฉบับสมบูรณ์ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ที่ได้รับการรับรองผลการประเมิน และเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์กร ในช่วงปี พ.ศ. 2558–2566 (ค.ศ. 2015–2023) จำนวน 23 เล่ม

ตัวอย่างวิจัย คือ รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการฉบับสมบูรณ์ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ที่ได้รับการรับรองผลการประเมินและเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์กร ในช่วงปี พ.ศ. 2558–2566 (ค.ศ. 2015–2023) จำนวน 14 เรื่อง ซึ่งผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น คือ เป็นรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ที่ได้ดำเนินการประเมินโดยเลือกใช้การประเมินแบบผสมวิธี (mixed methods evaluation) กล่าวคือ ใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบคำถามการประเมิน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกเอกสาร (documentary protocol) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของรายงาน/โครงการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบเติมข้อความ มีจำนวน 17 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ด้านการพิมพ์และผู้ประเมิน (จำนวน 5 ข้อ) ด้านวิธีวิทยาการประเมิน (จำนวน 6 ข้อ) และด้านเนื้อหาสาระของโครงการ (จำนวน 6 ข้อ)

ตอนที่ 2 แบบบันทึกข้อมูลคุณภาพรายงานการประเมินฯ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการประเมิน ตามแนวคิดมาตรฐานการประเมินโครงการ (The Program Evaluation Standards) ของ Stufflebeam (1999) มีลักษณะการประเมินแบบรูบริก (rubric measurement) (ระดับ 1-4) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 มาตรฐาน มีจำนวน 30 มาตรฐานย่อย คือ (1) มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (utility) มีจำนวน 7 มาตรฐานย่อย (2) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (feasibility) มีจำนวน 3 มาตรฐานย่อย (3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (propriety) มีจำนวน 8 มาตรฐานย่อย และ (4) มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ (accuracy) มีจำนวน 12 มาตรฐานย่อย

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง โดยนำแบบบันทึกเอกสารที่ได้พัฒนาขึ้น มาทดลองใช้ โดยนักวิจัย จำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน (inter-rater reliability) ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สุ่มรายงานการประเมินฯ จำนวน 1 ฉบับ และกำหนดให้นักวิจัย จำนวน 2 คน ได้ทดลองบันทึกข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของรายงาน/โครงการ และประเมินคุณภาพรายงานการประเมินฯ ซึ่งเป็นข้อมูลประเภทไม่ต่อเนื่อง คือ 0 (ไม่ระบุ) และ 1 (ระบุ) ภายหลังจากนั้น จึงนำคะแนนการประเมินรายงานการประเมินฯ ของผู้ประเมินคนที่ 1 และผู้ประเมินคนที่ 2 มาวิเคราะห์ความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน ทั้ง 2 คน โดยใช้โปรแกรม Jamovi โดยเลือกวิธีของ Kappa สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่า Kappa เท่ากับ .96 ($p < .0001$) และค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 98% สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพรายงานการประเมินฯ ของผู้ประเมินทั้ง 2 คน มีความใกล้เคียงกันสูงมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอน คือ (1) สืบค้นรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการฉบับสมบูรณ์ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ที่ได้รับการรับรองผลการประเมิน และเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์กร ในช่วงปี พ.ศ. 2558–2566 (ค.ศ. 2015–2023) โดยคัดเลือกเฉพาะรายงานการประเมินฯ ที่สามารถเข้าถึงรายงานการประเมินฯ ฉบับเต็มได้ มีจำนวน 23 เรื่อง (2) อ่านและตรวจสอบเนื้อหา รายงานการประเมินฯ ว่ามีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ คือ เป็นรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ที่ได้ดำเนินการประเมินโดยเลือกใช้การประเมินแบบผสมวิธี ทั้งนี้ มีรายงานการประเมินฯ จำนวน 14 เรื่อง ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก และ (3) อ่านรายงานการประเมินฯ โดยละเอียด และบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของรายงาน/โครงการ รวมถึง ให้คะแนนคุณภาพรายงานการประเมินฯ ทั้ง 14 เรื่อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Jamovi ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของรายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ เป็นการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะรายงานการประเมินฯ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพรายงานการประเมินฯ เป็นการนำผลการประเมินคุณภาพ ในแต่ละรายการ และนำมาคำนวณเป็นคะแนนรวม และร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ด้านการพิมพ์รายงานการประเมินฯ และผู้ประเมิน พบว่า รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด จำนวน 14 เรื่อง เป็นรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ฉบับสมบูรณ์ ที่องค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ให้การรับรองรายงานผลการประเมินแล้ว และเผยแพร่รายงานการประเมินฯ ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ในระหว่างปี พ.ศ. 2558–2566 (ค.ศ. 2015–2023) เมื่อพิจารณาปีที่เผยแพร่รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ พบว่า รายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ ได้รับการเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ปี พ.ศ. 2558 (ปี ค.ศ. 2015) จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 21.00) ปี พ.ศ. 2559 (ปี ค.ศ. 2016) จำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 14.00) ปี พ.ศ. 2560 (ปี ค.ศ. 2017) จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 21.00) ปี พ.ศ. 2563 (ปี ค.ศ. 2020) จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 7.00) ปี พ.ศ. 2564 (ปี ค.ศ. 2021) จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 21.00) และปี พ.ศ. 2566 (ปี ค.ศ. 2023) จำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 14.00) เมื่อพิจารณาภูมิภาคที่ดำเนินโครงการ พบว่า รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ ภูมิภาคแปซิฟิก จำนวน 5 เรื่อง (ร้อยละ 35.00) ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 21.00) ประเทศออสเตรเลีย จำนวน

2 เรื่อง (ร้อยละ 14.00) ภูมิภาคเอเชียกลาง จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 7.00) ภูมิภาคเอเชียใต้ จำนวน 1 เรื่อง (ร้อยละ 7.00) รวมถึง การดำเนินโครงการ ระดับโลก จำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 14.00) เมื่อพิจารณา**ประเภทของผู้ประเมินโครงการ** พบว่า โครงการส่วนใหญ่ออกแบบให้มีผู้ประเมินภายนอก จำนวน 10 เรื่อง (ร้อยละ 71.00) ในขณะที่โครงการเลือกใช้ระบบผู้ประเมินภายใน มีจำนวน 4 เรื่อง (ร้อยละ 29.00) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณา **สังกัดของผู้ประเมินและแหล่งทุนของโครงการ** พบว่า มีสังกัดของผู้ประเมินและแหล่งทุนของโครงการที่หลากหลาย ได้แก่ การดำเนินการประเมินโดยองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 21.00) การดำเนินการประเมินโดยองค์กรประเมินเอกชนร่วมกับองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 21.00) การดำเนินการประเมินโดยผู้ประเมินอิสระร่วมกับองค์กรช่วยเหลือเด็ก จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 21.00) การดำเนินการประเมินโดยองค์กรประเมินเอกชนที่ได้รับทุนจากกระทรวงการต่างประเทศและการค้าออสเตรเลีย (Department of Foreign Affairs and Trade : DFAT) จำนวน 3 เรื่อง (ร้อยละ 21.00) และการดำเนินการประเมินซึ่งได้รับการสนับสนุนกระทรวงการต่างประเทศและการค้าออสเตรเลีย (Department of Foreign Affairs and Trade : DFAT) ร่วมกับองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 2 เรื่อง (ร้อยละ 14.00)

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ **ด้านวิธีวิทยาการประเมิน** พบว่า ในภาพรวมรายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่มีการออกแบบและนำเสนอวิธีวิทยาการประเมินอย่างเป็นระบบและครบถ้วนในหลายมิติ โดยรายงานการประเมินฯ ทั้ง 14 เรื่อง (ร้อยละ 100.00) ได้อธิบายรายละเอียด 3 ประเด็น คือ (1) การเลือกใช้การประเมินแบบผสมวิธี กล่าวคือ ใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบคำถามการประเมิน (2) การระบุจำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน และ (3) การอธิบายข้อจำกัดของการประเมินและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน ทั้งนี้ รายงานการประเมินฯ จำนวน 13 เรื่อง จากรายงานการประเมินฯ 14 เรื่อง (ร้อยละ 93.00) มีการอธิบายเทคนิคการเก็บข้อมูลและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างชัดเจน เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสำรวจ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่า รายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่มีการระบุประเภทของการประเมินแบบผสมวิธี ไว้อย่างชัดเจน จำนวน 11 เรื่อง (ร้อยละ 79.00) รายละเอียดดังตาราง 1

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ **ด้านเนื้อหาสาระของโครงการ** พบว่า มีจำนวน 3 ประเด็น ที่รายงานการประเมินฯ ทั้ง 14 เรื่อง (ร้อยละ 100.00) มีการอธิบายอย่างชัดเจน คือ (1) ระบุขอบเขตเนื้อหาของโครงการ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านการคุ้มครองเด็ก (2) กำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการ และ (3) นำเสนอข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเชิงวิเคราะห์ ทั้งนี้ ในประเด็นเนื้อหาสาระของโครงการ ยังพบว่า รายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่ได้อธิบายรายละเอียดประเด็นอื่น ๆ คือ อธิบายตัวชี้วัดผลลัพธ์ (outcome indicators) และผลกระทบ (impact) จำนวน 12 เรื่อง (ร้อยละ 86.00) และระบุการนำผลการประเมินไปใช้ (การนำไปใช้เชิงนโยบาย การออกแบบโครงการต่อเนื่อง หรือการเผยแพร่สู่สาธารณะ) จำนวน 11 เรื่อง (ร้อยละ 79.00) นอกจากนี้ ยังพบว่า มีรายงานการประเมินฯ เพียง 8 เรื่อง (ร้อยละ 57.00) ที่สามารถตอบคำถามการประเมินตามกรอบ

OECD/DAC ครบทั้ง 5 มิติ ได้แก่ ความสอดคล้อง (relevance) ประสิทธิภาพ (effectiveness) ประสิทธิภาพ (efficiency) ผลกระทบ (impact) และความยั่งยืน (sustainability) รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ที่นำมาสังเคราะห์

ข้อมูลเบื้องต้นของรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ	การระบุรายละเอียด	
	ไม่ระบุ n (%)	ระบุ n (%)
1. ด้านวิวิธวิทยาการประเมิน		
1) ประเภทของการประเมินแบบผสมวิธี	3 (21.00%)	11 (79.00%)
2) การประเมินแบบผสมวิธี (ใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ)	-	14 (100.00%)
3) เทคนิคการเก็บข้อมูลและวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง	1 (7.00%)	13 (93.00%)
4) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนผู้ให้ข้อมูล	-	14 (100.00%)
5) การวิเคราะห์ข้อมูล (สถิติ/เนื้อหา/เปรียบเทียบ/OECD-DAC)	-	14 (100.00%)
6) ข้อจำกัดของการประเมินและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน	-	14 (100.00%)
2. ด้านเนื้อหาสาระของโครงการ		
1) เนื้อหาของโครงการ ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านการคุ้มครองเด็ก	-	14 (100.00%)
2) วัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการ	-	14 (100.00%)
3). ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (outcome indicators) และผลกระทบ (impact)	2 (14.00%)	12 (86.00%)
4) ตอบคำถามการประเมินตามกรอบ OECD/DAC ครบทั้ง 5 มิติ คือ ความสอดคล้อง (relevance) ประสิทธิภาพ (effectiveness) ประสิทธิภาพ (efficiency) ผลกระทบ (impact) และความยั่งยืน (sustainability)	6 (43.00%)	8 (57.00%)
5). การนำเสนอข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเชิงวิเคราะห์	-	14 (100.00%)
6) ระบุการนำผลการประเมินไปใช้ ได้แก่ การนำไปใช้เชิงนโยบาย การออกแบบโครงการต่อเนื่อง การเผยแพร่สู่สาธารณะ	3 (21.00%)	11 (79.00%)

2. ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินอภิมาน

ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินอภิมาน (meta-evaluation) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (utility) มีจำนวน 7 มาตรฐานย่อย พบว่า รายงานการประเมินฯ มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 53 – 96 คะแนน ซึ่งเป็นคุณภาพใน 3 ระดับ คือ ระดับดี ดีมาก และยอดเยี่ยม ทั้งนี้ รายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.43)

มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (feasibility) มีจำนวน 3 มาตรฐานย่อย พบว่า รายงานการประเมินฯ มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 58 – 100 คะแนน ซึ่งเป็นคุณภาพใน 3 ระดับ คือ ระดับดี ดีมาก และยอดเยี่ยม ทั้งนี้ รายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 64.29)

มาตรฐานด้านความเหมาะสม (propriety) มีจำนวน 8 มาตรฐานย่อย พบว่า รายงานการประเมินฯ มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 59 – 96 คะแนน ซึ่งเป็นคุณภาพใน 3 ระดับ คือ ระดับดี ดีมาก และยอดเยี่ยม ทั้งนี้ รายงานการประเมินฯ มีคุณภาพใกล้เคียงกัน จำนวน 3 ระดับ คือ ระดับยอดเยี่ยม (จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 35.71) ระดับดีมาก (จำนวน 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 35.71) และระดับดี (จำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57)

มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ (accuracy) มีจำนวน 12 มาตรฐานย่อย พบว่า รายงานการประเมินฯ มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 31 – 97 คะแนน ซึ่งเป็นคุณภาพใน 4 ระดับ คือ ระดับพอใช้ ดี ดีมาก และยอดเยี่ยม ทั้งนี้ รายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก (จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 57.14)

สำหรับผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็กประเทศออสเตรเลีย จำนวน 14 เรื่อง มีรายละเอียดดังตาราง 2 และภาพ 2

ตาราง 2 ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก

ประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินอภิมาน

รายการประเมิน	รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย													
	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8	R9	R10	R11	R12	R13	R14
มาตรฐาน														
ด้านการใช้ประโยชน์														
1) การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4	3	3	4	4	4	4	1	4	4	3	4	4	4
2) ความน่าเชื่อถือของ ผู้ประเมิน	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4
3) ขอบเขตและการคัดเลือก ข้อมูล	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4
4) การระบุคุณค่า	4	4	3	4	4	4	4	2	4	4	2	4	4	4
5) ความชัดเจนของรายงาน	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4
6) ความตรงเวลาและการ เผยแพร่ผล	2	2	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3
7) ผลกระทบของการ ประเมิน	3	2	0	1	3	3	2	0	4	4	2	3	2	2
รวมคะแนน (จากคะแนน เต็ม 28 คะแนน)	25	23	19	23	26	26	24	15	27	27	20	25	25	25
สรุปผล (%)	89	82	67	82	92	92	85	53	96	96	71	89	89	89
แปลผล	ดี มาก	ดี มาก	ดี	ดี มาก	ดี มาก	ดี มาก	ดี มาก	ดี	ยอด เยี่ยม	ยอด เยี่ยม	ดี มาก	ดี มาก	ดี มาก	ดี มาก

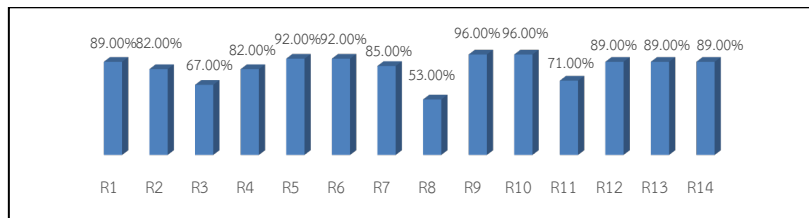
ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย													
	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8	R9	R10	R11	R12	R13	R14
มาตรฐานด้านความเป็นไปได้														
1) ขั้นตอนปฏิบัติได้จริง	4	2	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4
2) ความเป็นไปได้ทางการเมือง	3	3	1	3	3	3	3	2	4	4	2	3	3	2
3) ความคุ้มค่าของต้นทุน	4	2	2	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4
รวมคะแนน (จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน)	11	7	7	11	11	11	11	10	12	12	8	11	11	10
สรุปผล (%)	91	58	58	91	91	91	91	83	100	100	66	91	91	83
แปลผล	ดี มาก	ดี	ดี	ดี มาก	ดี มาก	ดี มาก	ดี มาก	ดี มาก	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	ดี	ดี มาก	ดี มาก	ดี มาก
มาตรฐานด้านความเหมาะสม														
1) การมุ่งเน้นบริการ	4	4	3	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4
2) ข้อตกลงอย่างเป็นทางการ ทำข้อตกลงล่วงหน้าเป็นลาย ลักษณ์อักษรเกี่ยวกับ	3	3	2	3	4	4	2	1	4	4	2	4	4	2
3) สิทธิของผู้เข้าร่วม	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
4) ปฏิสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง	4	4	4	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	4
5) การประเมินที่ครบถ้วน และเป็นธรรม	3	4	3	3	4	4	3	3	4	4	3	4	4	3
6) การเปิดเผยผลการ ประเมิน	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
7) ความขัดแย้งทาง ผลประโยชน์	0	0	1	1	3	3	0	1	3	4	0	2	3	2
8) ความรับผิดชอบด้าน งบประมาณ	0	0	0	0	3	3	0	0	3	3	0	2	3	3
รวมคะแนน (จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน)	22	23	21	23	30	30	21	19	30	31	21	28	30	26
สรุปผล (%)	68	71	65	71	93	93	65	59	93	96	65	87	93	81
แปลผล	ดี มาก	ดี มาก	ดี	ดี มาก	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	ดี	ดี	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	ดี	ดี มาก	ยอดเยี่ยม	ดี มาก
มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ														
1) การบันทึกข้อมูลโครงการ	2	4	2	4	4	4	4	3	4	4	2	4	4	4
2) การวิเคราะห์บริบท	2	3	3	3	3	3	3	3	2	4	2	3	4	3
3) การอธิบายวัตถุประสงค์ และขั้นตอน	1	4	3	3	3	4	4	1	3	3	1	3	3	4
4) แหล่งข้อมูลเชื่อถือได้	3	4	4	4	4	4	4	3	4	4	3	4	4	4
5) ข้อมูลที่ถูกต้อง	1	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
6) ความเชื่อมั่นของข้อมูล	0	4	2	3	3	3	2	0	2	4	3	4	3	4
7) ความเป็นระบบของข้อมูล	0	4	1	4	3	4	2	0	2	4	2	2	4	2
8) การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงปริมาณ	2	3	3	4	0	1	2	0	0	3	3	3	3	4

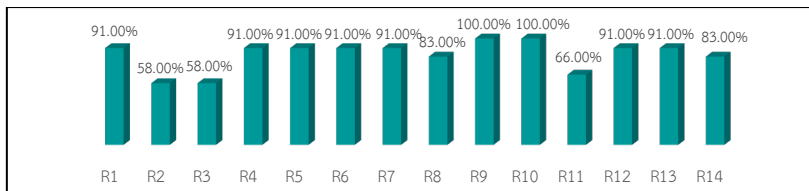
ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย													
	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8	R9	R10	R11	R12	R13	R14
9) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
10) ข้อเสนอแนะที่มีเหตุผล	0	4	3	3	4	4	3	3	4	4	4	4	4	4
11) รายงานที่เป็นกลาง	0	3	2	3	3	4	2	1	3	3	2	3	3	3
12) การประเมินอภิมาน	0	2	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	2
รวมคะแนน (จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน)	15	47	32	40	35	40	35	22	33	46	31	39	41	42
สรุปผล (%)	31	97	66	83	72	83	72	45	68	95	64	81	85	87
แปลผล	พอใช้	ยอดเยี่ยม	ดี	ดีมาก	ดี	ดี	ดี	พอใช้	ดี	ยอดเยี่ยม	ดี	ดีมาก	ดี	ดีมาก

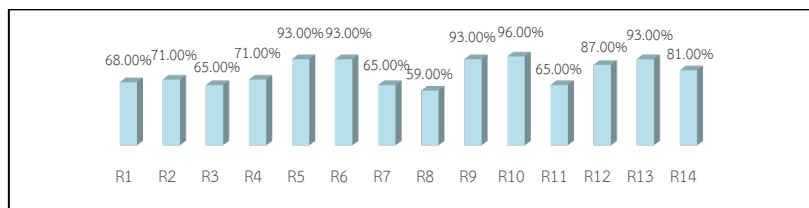
หมายเหตุ: เกณฑ์การจัดระดับคุณภาพ 4 ระดับ สำหรับการแปลความหมายคะแนนรวมในแต่ละมาตรฐาน คือ คะแนนรวม 0 – 24 อยู่ในระดับต่ำ คะแนนรวม 25 – 49 อยู่ในระดับพอใช้ คะแนนรวม 50 – 67 อยู่ในระดับดี คะแนนรวม 68 – 92 อยู่ในระดับดีมาก และคะแนนรวม 93 – 100 อยู่ในระดับยอดเยี่ยม

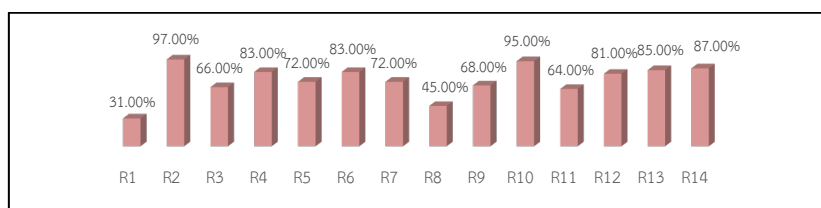
ภาพ 2 (ก) มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์

ภาพ 2 (ข) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้

ภาพ 2 (ค) มาตรฐานด้านความเหมาะสม

ภาพ 2 (ง) มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ

ภาพ 2 ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก
ประเทศออสเตรเลีย

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยสรุปประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ด้านภูมิภาค พบว่า รายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ ในครั้งนี้ เป็นรายงานการประเมินฯ ที่ได้ดำเนินโครงการในประเทศออสเตรเลีย และในภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ หมู่เกาะแปซิฟิก ภูมิภาคเอเชียกลาง ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคเอเชียใต้ รวมถึง ในระดับโลก ประเด็นนี้กล่าวได้ว่าองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ได้ดำเนินการโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนทั้งในประเทศออสเตรเลียและในภูมิภาคต่าง ๆ และยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ในการพัฒนาระหว่างประเทศ (Save the Children Australia, 2024) และบทบาทเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ที่มุ่งเน้นการทำงานในพื้นที่ที่ยังมีความต้องการความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน (UNESCO Institute for Statistics, 2025)

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ด้านเนื้อหาของสาระของโครงการ พบว่า รายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้ มีการดำเนินโครงการพัฒนา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สุขภาพ และการคุ้มครองเด็กในมิติต่าง ๆ ได้แก่ โครงการส่งเสริมความเท่าเทียมด้านเพศภาวะ (gender equality) การบริการด้านการศึกษาและการส่งเสริมสุขภาวะของเด็กในพื้นที่ห่างไกล ในที่นี้ ขอนำเสนอตัวอย่างโครงการพัฒนา ตัวอย่างเช่น โครงการของประเทศเวียดนามด้านการรู้รับปรับตัวกับสภาพแวดล้อม (Sterrett, 2015) และโครงการของประเทศไทยด้านการปกป้องและให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนข้ามชาติ (Ma, 2017) ซึ่งโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนการดำเนินโครงการจากองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ได้ออกแบบประเด็นเนื้อหาของโครงการและกิจกรรมภายใต้โครงการให้เหมาะสมกับความต้องการและข้อจำกัดของพื้นที่ที่ดำเนินโครงการเป็นสำคัญ เพื่อให้โครงการสามารถสร้างประโยชน์ให้กับเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม โครงการส่วนใหญ่ไม่ได้จำกัดเฉพาะการมุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังครอบคลุมไปถึงครอบครัวและสังคมรอบตัวของเด็ก ๆ ด้วย เช่น โครงการให้ความช่วยเหลือด้วยเงินสด ประเทศฟิลิปปินส์ (Foster & Richards-Melamdir, 2023) โครงการหนึ่งพันวันแรก ประเทศวานูอาตู (Save the Children, 2021) เป็นต้น

1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ด้านผู้ประเมิน พบว่า รายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้ สามารถจำแนกลักษณะของผู้ประเมินโครงการ ออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ประเมินภายนอก (external evaluator) และผู้ประเมินภายใน (internal evaluator) โดยรายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ส่วนใหญ่ มีลักษณะการดำเนินการประเมินโดยผู้ประเมินภายนอกหรือองค์กรประเมินอิสระ ซึ่งสังกัดบริษัทที่ปรึกษาด้านการประเมินในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากข้อกำหนดของแหล่งทุน ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัย ARCO Research Center (2024) เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการวิจัย การอบรมและการตรวจประเมิน ของประเทศอิตาลี ที่ได้อธิบายถึงจุดแข็งของการตรวจ

ประเมินโครงการพัฒนาโดยผู้ประเมินภายนอกไว้ว่า ผู้ประเมินภายนอกมีความเป็นอิสระจากองค์กรดำเนินงานหรือผู้ให้ทุน จึงสามารถประเมินผลได้อย่างเป็นกลาง ช่วยสะท้อนความสำเร็จที่แท้จริงของโครงการ และเอื้อต่อการเรียนรู้ขององค์กรอย่างถูกต้อง รวมถึง ความน่าเชื่อถือของผลการประเมิน อันเนื่องมาจากความเป็นกลางและความไม่เอนเอียงของผู้ประเมิน

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ มีรายงานการประเมินฯ บางส่วน ที่ดำเนินการประเมินโดยผู้ประเมินภายใน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ซึ่งในบางโครงการอาจจะมีการบวนการที่ได้มอบหมายให้สมาชิกในองค์กรหรือโครงการ เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chai-Aroon (2022) ที่ได้อธิบายถึงบทบาทของผู้ประเมินภายในต่อการดำเนินโครงการ คือ ผู้ประเมินภายใน มักจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการขับเคลื่อนโครงการ มีความเข้าใจในแผนงาน/โครงการอย่างดี มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลของแผนงาน/โครงการ รวมถึง มีทักษะสอดคล้องกับแนวคิด ยุทธศาสตร์ และคุณค่าของแผนงาน/โครงการ

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ด้านแหล่งทุนของโครงการ พบว่า รายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ ในครั้งนี้ มีลักษณะของแหล่งทุนของโครงการ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ (1) การได้รับงบประมาณสนับสนุนโดยตรง จากองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย (2) การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงการต่างประเทศและการค้า ประเทศออสเตรเลีย (Department of Foreign Affairs and Trade, DFAT) ซึ่งมีความรับผิดชอบด้านนโยบายต่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การค้า การลงทุน และการส่งมอบความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา เพื่อสร้างความมั่นคงและความมั่งคั่งให้แก่ประเทศ ทั้งนี้หนึ่งในภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศและการค้า ประเทศออสเตรเลีย คือ การบริหารจัดการโครงการความช่วยเหลือของออสเตรเลียในภูมิภาคต่าง ๆ (Department of Foreign Affairs and Trade, n.d.) และ (3) การได้รับงบประมาณการสนับสนุนมาจากหลายแหล่ง ทั้งจากการประสานความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ ทั้งในระดับประเทศและระดับสากลที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ด้านวิธีวิทยาการประเมิน พบว่า รายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ ทุกเรื่อง ใช้วิธีการประเมินแบบผสมวิธี กล่าวคือ โครงการได้ดำเนินโครงการโดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาสรุปผลร่วมกัน นอกจากนี้ ยังพบว่า รายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่มีการระบุประเภทของการประเมินไว้ ว่าโครงการได้เลือกใช้การประเมินแบบผสมวิธี (mixed methods evaluation) ไว้อย่างชัดเจน ข้อค้นพบเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นข้อกำหนดขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งโครงการจะต้องใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ ถึงแม้ว่ารายงานการประเมินส่วนใหญ่ได้ระบุถึงการเลือกใช้การประเมินแบบผสมวิธี (mixed methods evaluation) แต่ยังไม่พบการระบุหรือการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบประเมินแบบผสมวิธี (mixed methods designs) ตามหลักสากล เช่น รูปแบบประเมินแบบผสมวิธีในการประเมิน (Creswell & Plano Clark, 2018; Mertens, 2018; United States Agency for International Development, 2013) รูปแบบการประเมินแบบผสมวิธีในการประเมินโครงการ (Prosek, 2020) เป็นต้น

2. จากผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็กประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินนิมิต มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ในภาพรวม รายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้ มีคุณภาพสอดคล้องตามมาตรฐานการประเมินโครงการ (The Program Evaluation Standards) ของ Stufflebeam (1999) ทั้ง 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ มีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ มีจำนวน 3 มาตรฐาน ที่มีคุณภาพ 3 ระดับ คือ มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (มีคุณภาพ 3 ระดับ คือ ระดับดี ดีมาก และยอดเยี่ยม) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (มีคุณภาพ 3 ระดับ คือ ระดับดี ดีมาก และยอดเยี่ยม) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (มีคุณภาพ 3 ระดับ คือ ระดับดี ดีมาก และยอดเยี่ยม) ในขณะที่มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ มีคุณภาพ 4 ระดับ คือ ระดับพอใช้ ดี ดีมาก และยอดเยี่ยม ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่า มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ มีความแปรปรวนของคะแนนสูงที่สุด เมื่อเทียบกับมาตรฐานอื่น ๆ

2.2 เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูล มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ พบว่า ในมาตรฐานย่อย ด้านการประเมินนิมิต มีคะแนนต่ำกว่าด้านอื่น ๆ และเป็นคะแนนคุณภาพที่น้อยมาก มีระดับ 0 คะแนน และระดับ 1 คะแนน ในประเด็นนี้จึงสรุปได้ว่า รายงานการประเมินฯ ที่นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี้ มีข้อจำกัดด้านการประเมินนิมิต เนื่องจากรายงานการประเมินฯ จำนวนมาก ไม่ได้อธิบายรายละเอียดของการประเมินนิมิต และอาจเนื่องมาจาก แหล่งทุนไม่ได้ระบุประเด็นการประเมินนิมิต ไว้เป็นข้อกำหนดของการกระบวนการประเมินโครงการที่ผู้ประเมินจะต้องดำเนินการ จึงทำให้มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ มีคะแนนรวมต่ำกว่ามาตรฐานอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็กประเทศออสเตรเลีย ตามหลักการประเมินนิมิต ครั้งนี้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เลือกใช้ในการประเมินนิมิตแบบสรุปรวม (summative meta-evaluation) โดยได้กำหนดเนื้อหาของการประเมิน ตามแนวคิดมาตรฐานการประเมินโครงการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ แสดงให้เห็นว่า ผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการครั้งนี้ สามารถส่งมอบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับคุณภาพรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ในระหว่างปี พ.ศ. 2558–2566 (ค.ศ. 2015–2023) ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในการนำข้อมูลสารสนเทศจากรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ องค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย สามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นคุณค่ารวมของรายงานการประเมินฯ และมาตรฐานของรายงานการประเมินฯ ดังกล่าว ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

1.2 จากผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ครั้งนี้ มีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ มาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ เป็นมาตรฐานที่มีความแปรปรวนของคะแนนสูงที่สุด ซึ่งรายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่ ยังมีข้อจำกัดในมาตรฐานย่อยด้านการประเมินอภิमान ดังนั้น องค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ควรกำหนดให้ผู้ประเมิน/โครงการ ได้อธิบายรายละเอียดการประเมินอภิमानในรายงานการประเมิน เพื่อการดำเนินโครงการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังทำให้รายงานการประเมินที่โครงการจะต้องส่งมอบให้กับองค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย มีข้อมูลสารสนเทศที่ครบถ้วนสมบูรณ์และมีคุณภาพ

1.3 จากผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ครั้งนี้ มีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ รายงานการประเมินส่วนใหญ่ ได้ระบุถึงการเลือกใช้การประเมินแบบผสมวิธี (mixed methods evaluation) แต่ยังไม่พบการระบุรูปแบบประเมินแบบผสมวิธี (mixed methods evaluation designs) ซึ่งรายงานการประเมินฯ ส่วนใหญ่ ยังมีข้อจำกัดในการระบุรายละเอียดของรูปแบบประเมินแบบผสมวิธี ดังนั้น ผู้ประเมิน/โครงการ ที่ดำเนินโครงการโดยเลือกใช้การประเมินแบบผสมวิธี ควรอธิบายรายละเอียดของการประเมินแบบผสมวิธี และรูปแบบประเมินแบบผสมวิธี ตามหลักสากล ไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้ง ระบุเหตุผลในการเลือกใช้รูปแบบประเมินแบบผสมวิธีไว้ในรายงานการประเมินของโครงการ ซึ่งการอธิบายรายละเอียดเหล่านี้ จะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ทางวิชาการ ด้านการประเมินแบบผสมวิธีต่อไป

1.4 ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้การประเมินอภิमानแบบสรุปรวม เพื่อสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย ดังนั้น สำหรับผู้ประเมิน หรือผู้ที่จะเริ่มสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ สามารถเลือกใช้วิธีการประเมินอภิमानแบบสรุปรวม เพื่อส่งมอบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นคุณค่ารวมของรายงานการประเมิน ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้ทราบถึงความเป็นมาตรฐานของโครงการประเมิน/รายงานการประเมิน และยังทำให้ผู้ใช้ผลการประเมิน มีความเชื่อมั่นต่อผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากรายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการขององค์กรช่วยเหลือเด็ก ประเทศออสเตรเลีย แสดงให้เห็นว่า วิธีการประเมินแบบผสมวิธี (mixed methods evaluation) ได้ถูกนำมาใช้ในการประเมินโครงการ โดยการใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมถึง การนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาสรุปผลร่วมกัน ดังนั้น จึงควรมีการสังเคราะห์รายงานการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการเชิงคุณลักษณะ (เชิงคุณภาพ) ซึ่งเป็นการอธิบายเชิงเนื้อหา สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมได้

จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาและเห็นชอบการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตามเอกสารรับรองหมายเลข 2025/027.1111

References

- ARCO Research Center. (2024). *5 key benefits of external evaluation for cooperation and development projects*. <https://www.arcolab.org/en/5-vantaggi-valutazione-monitoraggio-cooperazione-sviluppo/>
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Sage.
- Department of Foreign Affairs and Trade. (n.d.). *What we do*. <https://www.dfat.gov.au/about-us/department/what-we-do>
- Foster, J., & Richards-Melamdir, M. (2023). *Final evaluation report: Fiji cash assistance project*. https://www.savethechildren.org.au/getmedia/461a7639-c2a9-459f-a46b-a8cc67c8e0bf/STC01914_FJ-Cash-Evaluation-Report-2023-DESIGNED_sml2-compressed.pdf.aspx
- Ma, M. (2017). *Project evaluation: Improving migrant protection and assistance for children in Thailand (IMPACT)*. Save the Children Australia.
- Mertens, D. M. (2018). *Mixed methods design in evaluation*. SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781506330631>
- Prosek, E. A. (2020). An introduction to mixed methods design in program evaluation. *Counseling Outcome Research and Evaluation*, 11(2), 60–70. <https://doi.org/10.1080/21501378.2019.1590688>
- Save the Children Australia. (2024). *Where we work*. <https://www.savethechildren.org.au/about-us/where-we-work>
- Save the Children. (2021). *First 1,000 days program endline evaluation report: Sanma & Shefa Provinces, Vanuatu*. <https://www.savethechildren.org.au/getmedia/330f635a-2c5b-475f-a44a-ce4cc2c729c6/2021-Vanuatu-First-1000-Days-Endline-Evaluation.pdf.aspx>
- Sterrett, C. L. (2015). *Final evaluation of the Vietnam child-centred climate resilience program*. <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/vnm-climate-resilience.pdf>
- Stufflebeam, D. L. (1999). *Program evaluations meta-evaluation checklist*. https://files.wmich.edu/s3fs-public/attachments/u350/2014/program_metaeval_short.pdf

Stufflebeam, D. L. (2001). Evaluation models. *New Directions for Evaluation*, 2001(89), 7–98.

<https://doi.org/10.1002/ev.3>

UNESCO Institute for Statistics. (2025). *SDG 4 scorecard progress report on national benchmarks: Focus on the out-of-school rate*. <https://doi.org/10.54676/SKLD4888>

United States Agency for International Development. (2013). *Technical note: Conducting mixed-method evaluations*. <https://alnap.org/help-library/resources/technical-note-conducting-mixed-method-evaluations/>

Translate Thai Reference

Chai-Aroon, T. (2022). The significance of internal evaluation for health promotion programs. In Un-ob, P. (Ed.), *Internal evaluation: A tool for learning and health promotion program development* (2nd ed.). (pp.41-51). P.A. Living Co., Ltd. (in Thai)